

Základy filozofie

Předřecká východní filozofie - Čína

Čína

- Klasickou čínskou filozofii ovlivnily **především dva duchovní směry** (často mylně označované jako náboženství):
  - **konfucianismus**
  - **taoismus**
- Existují i další směry např.:
  - **nauka o jin a jang**
  - ...

Konfucianismus

- Zdrojem tohoto duchovního směru je působení **Konfucia** (Kchung-fu-c') – **551-479 př. n. l.**
- Osobně **nezanechal žádné spisy.**
- Jeho **myšlenky byly později shromážděny do knihy Hovory (Lun-jü).**
- Zaměřil se na **konkrétní lidský život a praktický prospěch v životě jednotlivce a státu.**
- Konfucius **odmítal ideu mudrce odtrženého od světa** - své následovníky nabádal, **aby se účastnili veřejného života a sám jim šel příkladem** - jako padesátiletý se stal ministrem spravedlnosti ve jednom z tehdejších čínských států.

- **Stabilita státu spočívá v morálce jednotlivce a v ústřední úloze rodiny.**
- **Pravý panovník** vládne lidu **morálním vzorem** – ideálem vzdělaný šlechtic.

- **Základní ctnosti konfucianismu:**

- lidskost (humanita)
- spravedlnost
- slušnost
- moudrost
- loajalita

Tyto ctnosti jsou osvědčovány ve vztazích:

- vládce x služebník
- otec x syn
- starší bratr x mladší bratr
- manžel x manželka
- přítel x přítel

„Chce-li kdo vládnout své zemi, musí především udržet pořádek ve své rodině. Chce-li kdo udržet pořádek ve své rodině, musí především utvářet svůj charakter. Chce-li kdo utvářet svůj charakter, musí především mít správné srdce. Chce-li kdo mít správné srdce, musí především upřímně myslet. Chce-li kdo upřímně myslet, musí především dospět k pochopení.“

(Velké učení)

- **Nejvýznamnějším nástupcem Konfucia byl Mencius (Meng-c')**
– 371-289 př. n. l.
- **Domníval se, že člověk je od přírody dobrý a vrozené ctnosti je třeba uchovat a rozvíjet.**
- **Dává důraz na morální kvality vládce, kterého pak lidé sami od sebe (bez donucení) následují.**
- **Základními prameny pro studium konfucianismu jsou tzv. „čtyři knihy“:**
  - **Hovory (Lun-jü)**
  - **Cesta středu**
  - **Velké učení**
  - **Mencius**

Socha Konfucia ve svatyni Yushima Seido poblíž Tokia.

- Konfucianismus **ovlivnil nejen vývoj Číny, ale i vývoj okolních zemí např. Vietnamu, Koreje, Japonska.**
- Konfucianismus měl dlouhodobě vliv i na **neschopnost Číňanů zbavit se představy, že všechny dobré věci, znalosti a vědomosti, pocházejí pouze z Číny.** Za nechuť přijmout cokoli, co nepochází z jejich vlastního prostředí.
- Konfucianismus je dnes **považován za smysluplnou ideologii nejen v ČLR a na Taiwanu, ale i mezi etnickými Číňany žijícími v zahraničí, stejně jako mezi nečínským obyvatelstvem v zemích, které se tradičně vyvíjely pod vlivem Číny.**

- Ne náhodou dosahují východoasijské země, v nichž je zakořeněna **konfuciánská úcta ke vzdělání, v celosvětovém měřítku v poslední době zcela mimořádných úspěchů.**

... něco málo o školství v jižní Koreji

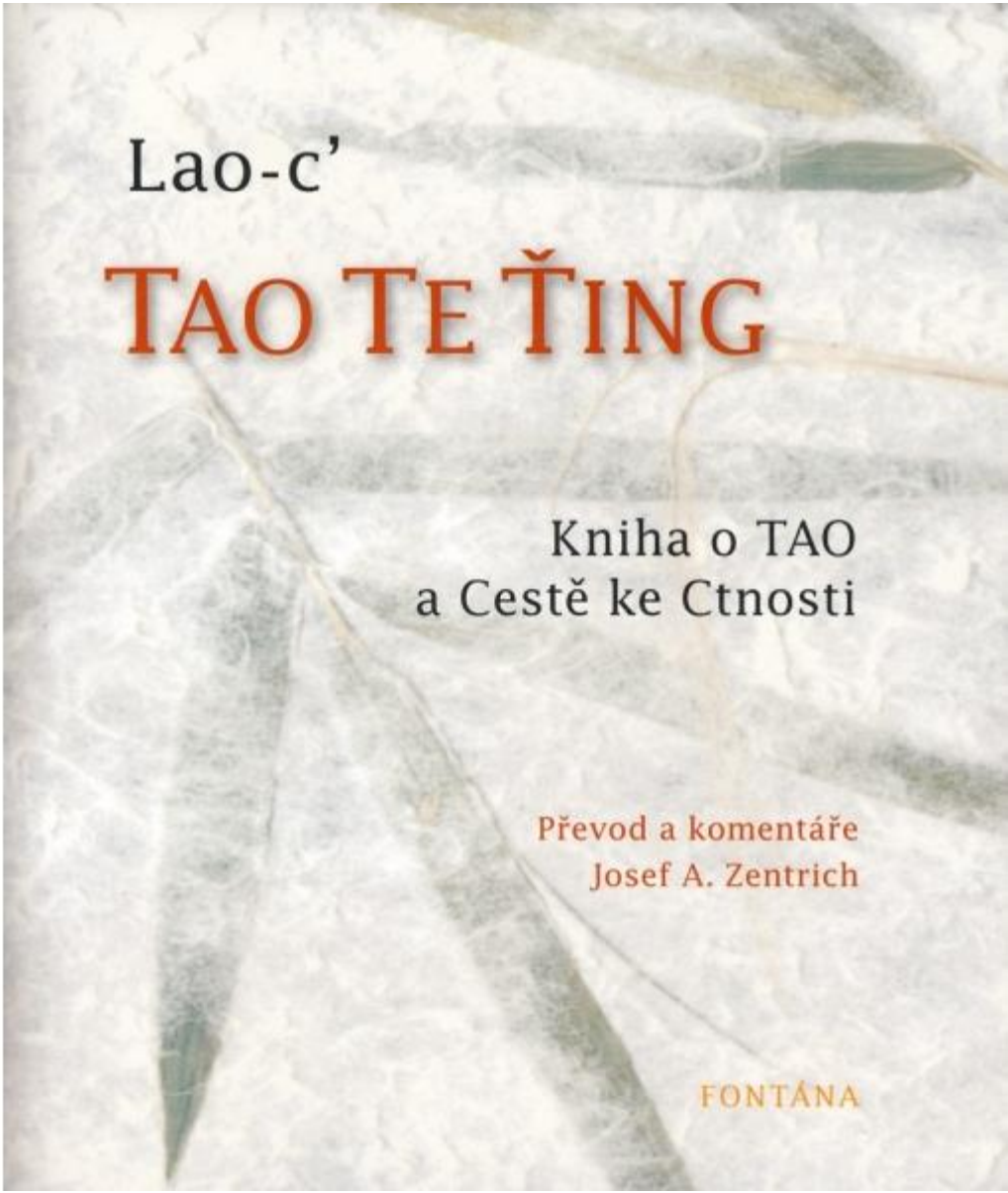
- **Vzdělání se považuje za jednu z největších hodnot, být ve škole úspěšný znamená ohromnou prestiž.**
- Školák má **minimální docházku 220 dní ročně**. Známkuje se písmeny A, B, C, D, E (nejhorší). **Pro známky jsou určeny kvóty = učitel má možnost rozdat pouze omezené množství od každého stupně známky** – studenti se o své vědomosti nedělí a **dát kamarádovi něco "opsat" naprosto nepřichází v úvahu**.
- **Školka** = věk 3-7 let.
- **Občanská škola** (6 tříd) = věk 8-13 let.
- **Nižší střední škola** = naše 7. - 9. třída (po skončení denní výuky se téměř všichni žáci odeberou do škol tzv. "**hagwon**" – velký význam, jsou placené).
- **Střední škola** – tři roky (absolvuje je 97% všech žáků), 50-60 žáků ve třídě, 11x50 minut výuky denně, 2 testy za rok.
- **Vysoká škola** – povinný přijímací test, píše se jen v jediném dni tj. druhé úterý v listopadu, trvá 9 hodin (zkouškami žije celá země = mnoho omezení). Absolventů je mnoho, takže velmi záleží na které VŠ studoval.
- **Školský systém má i mnoho negativ – dril, stres, cca 80% nižších středních a středních škol zakazuje navazování vztahů mezi pohlavími, ...**

Konfuciánství a taoismus

– ze seriálu ČT Duchovní kuchyně

Taoismus

- Založen na spisu **Tao-te-ting** možno přeložit jako **Kniha o tao a ctnosti** (5. – 3. stol- př. n. l.) jehož autorem má být **Lao-c'** tedy **Starý mistr** (skutečná existence je nejasná).
- *Podle legendy chtěl odejít ve stáří do samoty, ale zastavil ho na hranicích strážce. Prosil, aby než odejde sepsal své myšlenky do knihy. Tak vznikla jeho nejslavnější a základní kniha taoismu.*
- Spis obsahuje:
  - nauku o správné cestě „tao“
  - nauku o ctnosti
- Co je to tao, nelze v jazyce přesně vyjádřit – je to „**cesta přírody a individuálního života**“ ...jakýsi základ veškeré existence

Lao-c'

TAO TE ŤING

Kniha o TAO
a Cestě ke Ctnosti

Převod a komentáře
Josef A. Zentrich

FONTÁNA

„Člověk se řídí podle země, země se řídí podle nebe, nebe se řídí podle tao, tao se řídí podle sebe.“

- Pravou cestou mudrce a moudrého vládce je **nechat se vést taem a vnitřně se osvobodit od zbytečných zásahů do dění.**
- Moudří působí skrze „**ne-činění**“ tj. **ne nic nečinit, ale nezasahovat do dění zbytečně.**
- Vliv státu a panovníka by se měly **omezit na nezbytnou míru.** Předpisy jsou příznakem toho, že se ctnost vytrácí:
  - „**čím více zákonů, tím více zločinů**“
  - „**čím méně panovník vládne, tím lepší bude jeho země**“

- **Mudrc žije v prostotě a silně působí svou zdánlivou slabostí – často je přirovnáván k vodě.**
- ***„Je užitečná pro vše živé a i když je měkká, nic tvrdého jí neodolá.“***

- Druhým významným taoistou byl **Čuang-c'** (4. st. př. n. l.).
- Bývá západními filosofy **označován za relativistu, skeptika a mystika.**

- **Snažil se otrást podle něj falešnými jistotami, popíral, že v proměnlivém světě existuje nějaký pevný řád.** Známý je jeho Sen o motýlu:

*Zdalo se Čuangovi, že je motýl, jenž poletuje kolem, motýl se cítil motýlem, nic mu nechybělo, nevěděl, že je Čuang. Náhle se probudil a ustrnul, je Čuang! A teď neví, zdalo se Čuangovi, že je motýl, nebo se zdá nyní motýlu, že je Čuang?
Čuang nebo motýl, přece tu musí být nějaký rozdíl!*

A tomu se říká proměnlivost věcí!

- **Odmítal rozlišovat dobré a špatné, ale tvrdil, že v přírodě existuje jen přirozené.**

- **Osvojit si tao lze jen cestou mystiky – duch musí dojít klidu.**
- **Tak jako se teprve klidná voda projasní, duch je nesen taem jako list ve větru.**

Čínský znak Tào nebo Dào (cesta).

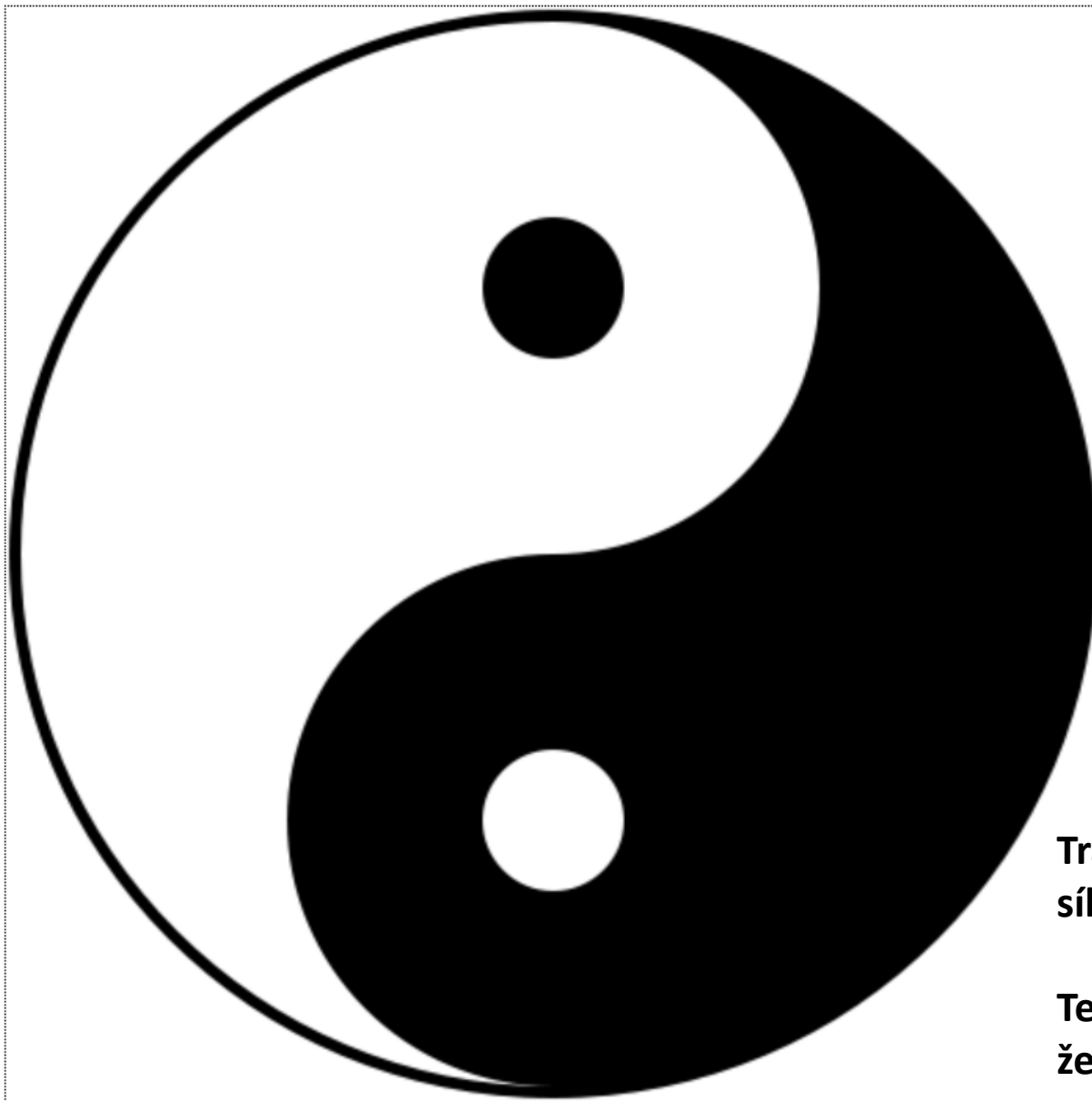
- **V dnešní době najdeme náboženský taoismus zejména na Tchajwanu.**

Nauka o jin a jang

- Jedná se o vedlejší produkt klasické čínské filozofie.
- Souvisí s knihou **I-ting (Kniha proměn)**.
- **Veškeré kosmické dění vychází z harmonie dvou prapůvodních principů:**
  - Jin = ženský, měkký, temný
  - Jang = mužský, pevný, jasný

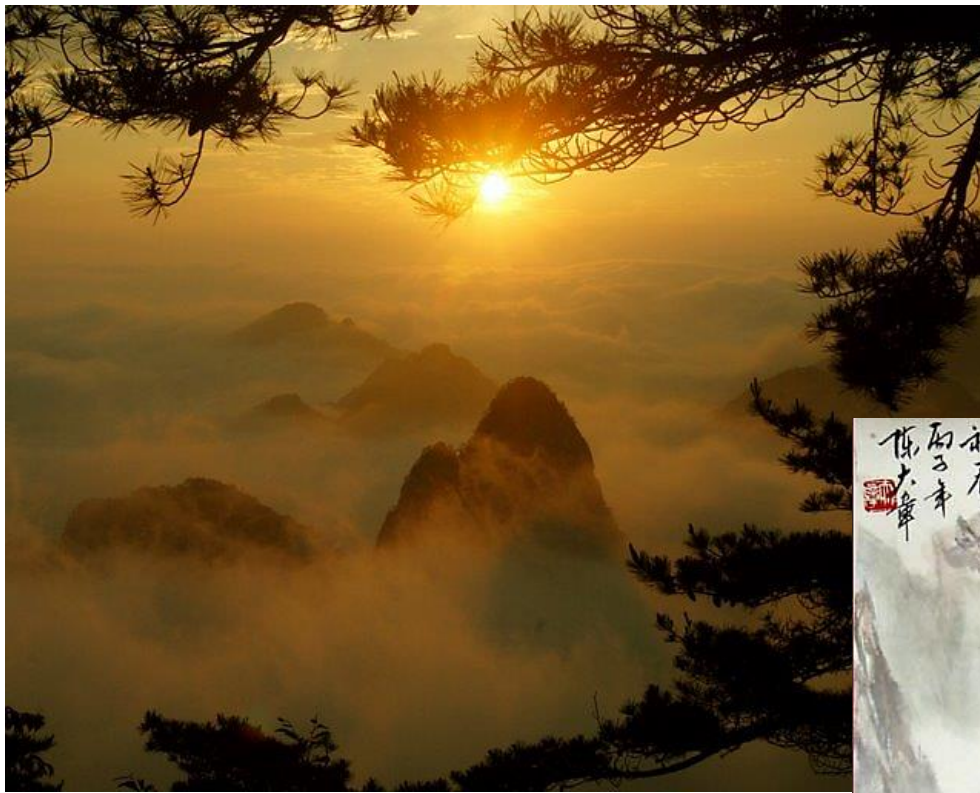
節彼南山維石巖巖赫赫師尹民具爾瞻憂
不敢戲談國旣卒斬何用不監節彼南山有
赫赫師尹不平謂何天方薦瘥喪亂弘多民
僭莫懲嗟尹氏大師維周之氏秉國之均四
天子是毗俾民不迷不弔昊天不宜空我師
親庶民弗信弗問弗仕勿罔君子式夷式已
殆瑣瑣姻亞則無撫仕昊天不傭降此鞠詘
惠降此大戾君子如屆俾民心閱君子如夷
遠不弔昊天亂靡有定式月斯生俾民不寧
嗇誰秉國成不自爲政卒勞百姓駕彼四牡

I-ting, vydání z doby dynastie Sung (960 – 1279)

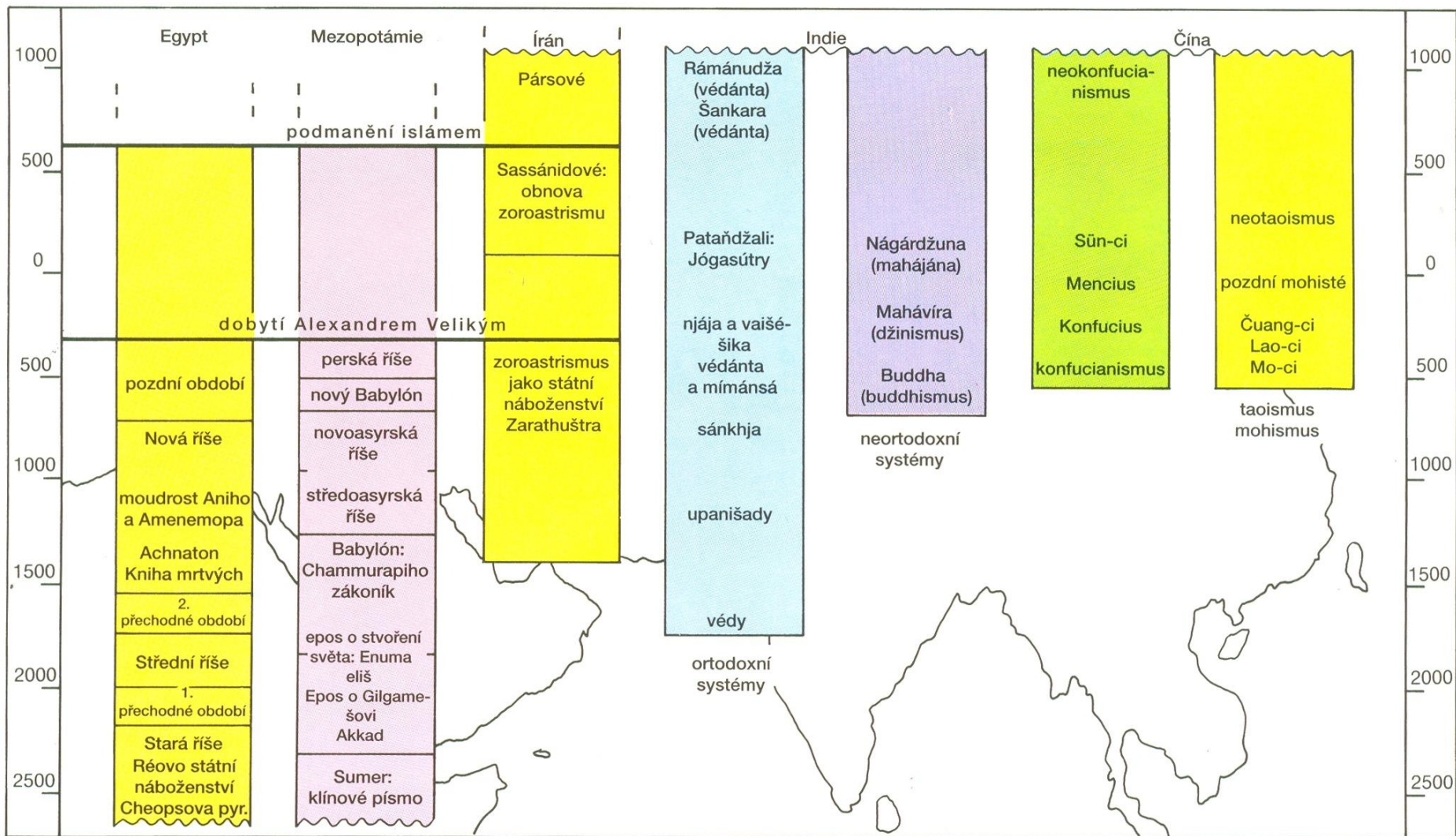
Tradiční symbol reprezentující síly Jin a Jang.

Tečky opačné barvy symbolizují, že v každé ze sil se nachází i opačná síla a také že charakter dané síly záleží na pozorovateli.

Obraz *Hory v mlze* zobrazuje harmonii, která vzniká spojením jin (mlhy) a jang (hor).

Žluté hory ve východní Číně přitahovaly již dávno proslulé čínské malíře a spisovatele.

Přehled: východní filosofie

Otázky:

1. Které dva duchovní zejména ovlivnily čínskou klasickou filozofii?
2. Jak se jmenuje kniha, ve které byly soustředěny myšlenky Konfucia?
3. Na co jakou stránku života se Konfucius ve své filozofii zaměřoval?
4. V čem spatřoval Konfucius základ stability státu?
5. Vyjmenujte základní ctnosti konfucianismu.
6. Ve kterých zemích se dnes myšlenky konfucianismu uplatňují?
7. Jaký je vztah konfucianismu ke vzdělání?
8. Uveď název základního díla taoismu.
9. Kdo je tradičně označován za autora základního díla taoismu?
10. Vysvětlete co je to v rámci taoismu „ne-činění“?
11. Čím na své okolí podle taoistů působí mudrci?
12. Ve které zemi se dnes nejspíše setkáme s taoismem?
13. Co je podstatou nauky o jin a jang?
14. Jin je princip .....
15. Jang je princip .....

Zdroje:

- Jostein Gaardner, Sofiin svět, Román o dějinách filosofie. Praha : Albatros, 2006.
- Encyklopedický atlas filosofie, P. Kunzmann a kol., Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001.
- Jaroslava Schlegelová, Základy filozofie 1. – 4. část, Praha. S&M, 1991.
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Konfucius>
- <http://www.hedvabnastezka.cz/zeme/asie/cina/asie-cina-lide-zvyky-nabozenstvi/>
- <http://www.asianstyle.cz/kultura/5627-skolstvi-a-vzdelavani-v-jizni-koreji>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Lao-c>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cuang-c>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Taoismus>
- <http://dark-fairytails.blog.cz/1110/lao-c-tao-te-ting>
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Jin_a_jang
- <http://chinatravelgo.com/huangshan-travel-guide/>